

”Det är just det där, att man kan planera lektionerna på impuls...”

Om UR-program som strömmande
media i skolan

Anders Lindh

© Anders Lindh och Malmö högskola 2009

Omslagsbild: Anders Lindh

Denna publikation ingår i serien Rapporter om utbildning.
Serien Rapporter om utbildning publiceras vid lärarutbildningen
på Malmö högskola.

Tryck: Holmbergs i Malmö AB 2009

ISSN 1101-7643

Innehåll

Inledning	5
Nya distributionssätt hos UR, kan det betyda nya sätt att undervisa i skolan?	6
Streaming-projektet: utgångspunkter och metod	8
Vad några lärarstudenter tänker om UR:s program och om strömmande media	11
"Lärare hade säkert använt programmen mer om de haft en inloggning". Ann-Sofie inspirerade sina lärarkolleger på partnerskolan att vilja använda UR:s program via strömmande media.....	11
"Om strömmande media fungerade för både elever och lärare skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera runt dem till exempel i hemprov." Jonas om att använda andra medier än läroböcker som läromedel	14
"Till exempel hade den här eleven, som själv är muslim, inte en susning om att Jesus betraktas som en stor profet inom islam. Det var nog en aha-upplevelse för honom, när han såg UR-filmen". Gustav gör sin praktik på en skola där mer än 80 % av eleverna har utländsk härkomst	17

Vad tycker Maria Sundkvist, Lärarutbildningen och Lars Fernebring, UR, om strömmande media i undervisning?”.....21

”Om det är någonting vi ska lära våra studenter, så är det att ha just en kunskap om medier, alltså att budskapet inte ändrar sig för att man ändrar mediet. Vi i västvärlden är så förförda i att tro att det skrivna ordet är sant, medan andra medier är mindre sanna.” Maria Sundkvist är dekan för Lärarutbildningen på Malmö högskola 21

”För om man jämför med den gamla tekniken där man måste ringa en av-central, de måste plocka fram ett program, kopiera ner det på en VHS, så ska det köras ut med bil, sen ska det komma in till vaktmästeriet och så ska vaktmästaren lägga det i rätt postfack till läraren som ska hämta det. Nu kan man gå direkt från lunchen in i klassrummet och bara slå på datorn, så finns det där... Så det är just det där att man kan planera lektionerna på impuls.” Lars Fernebring är mediepedagog för Skåne stationerad på Lärarutbildningen i Malmö 25

Diskussion och reflektioner 29

Referenser.....41

Bilaga 1 43

”Det är just det där, att man kan planera lektionerna på impuls...”

Om UR-program som strömmande media i skolan

Några röster från Lärarutbildningen på Malmö högskola om att använda UR:s program som strömmande media

Av Anders Lindh

Inledning

Hösten 2005 var första terminen i den nya bolognaprocessanpassade lärarutbildningen, det var också första terminen i Orkanen, Lärarutbildningens nya lokaler i Malmö hamn. Och, det var första terminen som lärarstudenter (och faktiskt alla studenter på Malmö högskola och all personal) skulle ha möjlighet att använda alla UR:s program via Malmö högskolas bibliotekssystem VEGA. Strömmande media var det nya distributionssättet för UR:s produktioner. Detta hade under-tecknad och UR:s mediepedagog diskuterat i några år och vi hade också gjort flera försök att få till stånd avtal med UR, då vi i det skedet var en av de absolut första högskolorna eller universiteten i Sverige som var intresserade av att införa detta distributionssätt. Studiebesök på Pedagogiska centralen i Malmö hade gjorts och vi hade sett att det system och gränssnitt, som man hade där var utmärkt skickat för att tillgodose våra önskemål på Malmö högskola. Ett samarbetsavtal med

UR var alltså, efter några år, på gång att undertecknas och det var bara att starta verksamheten. I den bästa av världar, ja. Nu väntade i själva verket en lång och mödosam process för att få detta till synes utmärkta distributionssätt att fungera i den tekniska verkligheten. Att gå in på alla delar i detta blir för omfattande. Nämnas kan bara att det, då vi startade det utvecklingsprojekt som jag ska redogöra för nedan, fanns ett sjuttiototal studenter, som visade intresse att delta och projektet lades upp för att undersöka deras erfarenheter av att använda programmen ute på de skolor där de gjorde sin praktik, på deras partnerskolor. Vi skapade en projektplats i utbildningsplattformen Webzone, där vi höll regelbunden kontakt med studenterna som visat intresse och vi hade regelbundna möten med dem för att informera om utvecklingen av projektet. Hur de skulle lösa användandet av programmen med sina handledare var upp till varje enskild student att avgöra, då de ju inte kan ha med sig uppgifter ut på sin praktik, enligt det regelverk som styr praktikverksamheten. Men efterhand som tiden gick och vi försökte hålla liv i projektet, stod det mer och mer klart att det inte skulle gå att på ett helt enkelt sätt använda UR:s program som strömmande media via VEGA. Åtminstone inte på lång tid. Därför valde vi att ändra upplägget på projektet och har alltså valt att göra djupintervjuer med det fåtal studenter som, trots tekniska problem, valt att använda UR:s program i sin undervisning under praktikperioderna. Detta har gjort att den ursprungliga frågeställning som vi hade, hur studenters undervisning och elevers lärande påverkas av användningen av de lärresurser som Utbildningsradions, UR:s, program och webbplats utgör, inte har kunnat besvaras med ett så brett underlag som vi hade från början. Dock har vi kunnat göra vissa nedslag i den verksamhet som skulle undersökas.

Nya distributionssätt hos UR, kan det betyda nya sätt att undervisa i skolan?

Distributionen av UR:s program har under en lång följd av år utgjorts av låneverksamhet från AV-centraler i olika kommuner. Det har också gått att låna program inspelade på VHS eller ljudband via SLI, en

sökmotor och sambandscentral för AV-centraler runt om i landet. Enskilda lärare eller skolor har lånat program från kommunens eller i vissa fall grannkommuners AV-centraler. Denna distributionsform ser i dagsläget något föråldrad ut och, för mer än tio år sedan, i Distansutbildningskommitténs betänkande *Utbildningskanalen, nya distributionsformer* hänvisar man till en tidigare utredning (*TV och utbildning*, SOU 1995:120) där det föreslås att ”nya satsningar inom utbildnings-TV ska ha digital teknik som plattform” (SOU 1997:148 s. 1). Dock diskuterar DUKOM inte möjligheten till att strömma program via Internet. Man överväger i huvudsak sändning i de vanliga etermedierna, men via digital sändningsteknik. Det enda som nämns om internet är att ”UR tagit initiativ på IT-området. Bland annat har man investerat i en egen Internet-server, som innehåller företagets hemsidor. Förutom information om programmen etc. finns möjligheten att lyssna på några radioprogram samt att titta på ett videoprogram som sänds ut via Internet i realtid” och så följer en förklaring av hur detta går till (SOU 1997:148 s 14. Se även s 26 där man diskuterar liknande frågor under rubriken Kommunikationsrevolutionen). Något som vi ju idag är väl förtrogna med. Femman, en fransk teve-kanal hade redan 1997 något som liknar den typ av strömmande media som UR idag arbetar med (SOU 1997:148 s 48). Det är alltså en utveckling som följts upp av UR och utökats efterhand. I det avtal som Malmö högskola har med UR förfogar vi över mer än 6000 titlar (producerade efter 2001) som alltså ska kunna strömmas ut till studenter och personal för undervisnings syfte. De problem som 1997 förelåg beträffande upphovsrätt är idag lösta. För den statistikintresserade kan utredningen vara en givande läsning, då den redogör ingående för fakta om UR fram till 1997. Bland annat finns en redogörelse för public service-begreppet och hur man ser på det i olika europeiska länder samt Australien och Kanada. I samband med public service-begreppet kan nämnas att en diskussion förts om UR:s program som en egen genre som skiljer sig från övrig tv-produktion. En mer ingående redogörelse för detta finns i Ann-Kristin Wallengrens *UR-bilder* från 2005. Genrefrågan ligger dock utanför intresset för denna rapport. För historik kring utbild-

ningsradions utveckling hänvisas till Ingrid Lindells *Kampen om utbildningsprogrammen* från 2005, samt Lennart Sturessons *Tv som undervisningsteknologi* likaledes från 2005. Alla dessa böcker ingår i forskningsprogrammet Välfärdsstat, medier och modernisering som utgör en del av projektet Etermedierna i Sverige.

Under senaste tiden har UR:s vara eller inte vara diskuterats. Det har funnits röster som höjts för ett sammangående med SVT. Detta verkar inte bli fallet, utan UR lär finnas kvar åtminstone de närmaste sju åren. Enligt kulturdepartementets enmansutredare av public service Rose-Marie Frebran bör uppdelningen i SR, SVT och UR finnas kvar under nästa period för sändningstillstånd 2010-2015 (pressmeddelande 30 juni 2008 från Kulturdepartementet). Hennes betänkande *Kontinuitet och förändring* (SOU 2008:64) riktar bland annat in sig på fördelning av avgifter och att tv-avgiften fortsättningsvis ska kallas public service-avgift i stället.

Streaming-projektet: utgångspunkter och metod

Vi har alltså intervjuat tre studenter, som under sin praktik hade möjlighet att använda UR:s program i större eller mindre omfattning i sin undervisning, och som gjorde detta via den server som upprättats på Malmö högskola och som Biblioteket ansvarar för.

Nämnas bör också att det funnits ett samarbete mellan UR och Lärarutbildningen under många år genom att UR:s mediepedagog för Skåne, Lars Fernebring, varit involverad i undervisningen på framför allt Individ och samhälle på Lärarutbildningen, men efterhand även på andra enheter. UR:s mediepedagog för Skåne är också sedan 2005 stationerad på Lärarutbildningen, det vill säga han har sin arbetsplats där.

Som nämnts startade projektet redan 2005 och medel tilldelades under 2006. Redovisningen har dock fått anstå då, som jag också nämnde ovan, tekniska problem satt käppar i hjulet för integrering och sökbarhet i VEGA, Malmö högskolas bibliotekssystem. Problem råder fortfarande beträffande tillgänglighet av filmer. De studenter

som använt strömmande media och som vi intervjuat har lyckats kringgå problemen och verkar ha övervunnit dessa till stor del genom sin entusiastiska inställning till användandet av UR:s utbud genom detta distributionssätt.

I ansökan om medel för pedagogisk utveckling inom grundutbildning vid Malmö högskola stod det bland annat: ”Huvudsyftet med just denna studie är att undersöka hur en tidsenlig distribution av UR:s program, kan påverka användningen av moderna medier i undervisningen och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen för skolelever inom olika år på grundskola och gymnasium, i första hand i ämnen som är relaterade till det samhällsvetenskapliga området.” Denna formulering av syftet får i viss mån formuleras om, då det inledningsvis var fler än 80 studenter som visade intresse för projektet. Detta var förstås för många för att göra en kvalitativ studie, men vi räknade med att kanske ha ett tjugotal studenter, som skulle genomföra något slag av undervisning med UR:s program. Det blev slutligen bara tre studenter att intervjua¹, och på den punkten avviker således detta utvecklingsprojekt från ett annat hämtat från sagans värld.

Huvudsyftet blir följaktligen att se hur några blivande lärare med samhällsvetenskaplig inriktning upplever att använda UR:s program som strömmande media i sin undervisning, samt deras bild av hur eleverna ser på detta. Ett nedslag i en verksamhet, alltså.

För att komplettera bilden av hur strömmande media fungerar och vad man dels från UR:s sida och dels från Lärarutbildningens sida tänker om framtiden, har jag valt att intervjua även UR:s mediepedagog för Skåne, Lars Fernebring, och Lärarutbildningens dekan, Maria Sundkvist.²

---

1 Flera studenter har använt sig av UR:s program i sin VFT-undervisning, men olika praktiska problem har omöjliggjort intervjuer med dessa studenter. En flyttade till Berlin, en annan till Australien.

2 ”Vid tiden för intervjun var Maria Sundkvist dekan, men hon har idag efterträtt av Johan Elmfeldt. Maria Sundkvist arbetar numera som lektor och docent vid Kultur och samhälle på Malmö högskola. I rapporten kommer hon dock att refereras till som dekan

I ansökan stod det vidare att vi såg studien som intressant ”eftersom användande av modern informationsteknik bland lärare inom samhällsvetenskapliga ämnen i viss mån är eftersatt. Då UR producerar ett stort antal program för det samhällsvetenskapliga området kan det också vara av intresse att undersöka var i lärandeprocessen dessa är relevanta.” Detta är något som vi försöker få svar på i de intervjuer som gjorts.

Vad gäller huvudfrågeställningen, så formulerades den såhär i ansökan:

Huvudfrågeställningen är hur studenters/lärares undervisning och elevers lärande påverkas av användningen av de lärresurser som Utbildningsradions, UR:s, program och webbplats utgör. Studien är tänkt som en kvalitativ studie och kommer att göra nedslag i lärandeprocesser...

Frågor som vi ställde oss inledningsvis var till exempel:

- Hur ser man som blivande lärare på de ämnesspecifika program som finns tillgängliga på UR i ett lärandeperspektiv?
- Vilken relation finns mellan kursplaner för olika år i grundskolan och gymnasiet inom olika ämnen och de resurser som finns tillgängliga hos UR?
- Hur upplever elever att arbeta med film som ett läromedel?
- Vilken relation finns mellan programmen i UR:s utbud och det medieutbud som elever upplever i sin tid utanför skolan?
- Hur ser man som student/blivande lärare respektive elev på användningen av digitala distributionsformer för lärresurser (läromedel)?
- Hur kan teorier om det vidgade textbegreppet relateras till användning av filmmediet i samhällsvetenskapliga ämnen?

Vad några lärarstudenter tänker om UR:s program och om strömmande media

Ursprungligen var tanken att intervjua, förutom studenter, såväl mentorer som handledare och elever, men vi har valt att enbart fokusera studentperspektivet i denna studie, som kan ses som en pilotstudie. Det kan finnas anledning att vidga perspektivet om vi arbetar vidare med projektet. I de intervjuer vi gjort framkommer för övrigt hur studenterna upplever att deras handledare och andra lärare på skolorna ser på verksamheten och de har även diskuterat med sina elever.

Tre blivande lärare, vi kallar dem Ann-Sofie, Jonas och Gustav, gick vid intervjutillfället någon av de utbildningar som finns vid Individ och samhälle på Lärarutbildningen.

”Lärare hade säkert använt programmen mer om de haft en inloggning”. Ann-Sofie inspirerade sina lärarkollegor på partnerskolan att vilja använda UR:s program via strömmande media

Ann-Sofie har en bakgrund som dels barnskötare och dels nätverkstekniker, men läser historievetenskap och lärande och går sin femte termin vid tiden för intervjun. Hon har använt sig av UR:s program i sin undervisning på partnerskolan genom att söka efter program på UR:s webbplats och sedan gå till den databas³ som finns på Malmö högskola och som personal och studenter har inloggning till. Därifrån har hon så spelat upp filmerna som strömmande media. VEGA fungerade alltså inte som det var tänkt, när hon skulle använda sig av filmerna. Ann-Sofie undervisade år 5 och 6 och hon visade även filmerna för sitt

---

3 Databasen med UR:s program är tillgänglig för att strömma filerna med filmer och radioprogram, men den är inte sökbar. Det innebär att man får leta i en lång lista efter det program som man vill använda. Skillnaden mot när det är integrerat i bibliotekssystemet är att där är filmer och radioprogram sökbara efter kategorier liksom vilken boktitel som helst. När man sedan får upp referensinformationen finns det klickbara länkar till dels en bredbandsversion och dels en smalbandsversion av programmet, liksom en länk till information i UR:s databas om just programmet eller programserien.

arbetslag, då hon skulle använda dem i undervisningen. På den skola där hon hade sin praktik fanns en sal som var fullt utrustad tekniskt sett. Ann-Sofie upplevde att det arbetslag, som hon tillhörde var *”mycket positiva, men jag förstår att nån ska initiera det och då måste nån ta i det ”*. En lärare hade som hemsal det klassrum som var fullt utrustat med it-material och hon hade även inloggning till Malmö högskola, eftersom hon gick någon kurs på högskolan.

Ann-Sofie använde ett program om Afrika, *”Kryddflickan från Zanzibar”* ur serien *”Afrikas barn”*, eftersom hon arbetade med Afrika som tema med eleverna. På skolan där hon gjorde sin praktik fanns en lärare som varit i Afrika och som deltog i temaarbetet. Barnen var, enligt Ann-Sofie, positiva till visning av film, men hade inte reflektioner runt själva filmen.

Diskussion runt programmet och bearbetning skedde vid ett senare tillfälle. Ann-Sofie använde ofta programmet i olika klasser, som avslutning på vissa avsnitt de hade gått igenom. Och mest för att testa tekniken. Ann-Sofie diskuterade inte direkt med sin handledare om planeringen, utan hon planerade själv inslaget med UR-programmen. De lärare som hon diskuterat med hade enligt Ann-Sofie som sagt *”säkert använt programmen mer om de haft en inloggning”*. Lärarna var inte vana att använda UR-program, men vissa spelade in program själva.

På min fråga hur UR kan påverka elevernas kunskapsutveckling och hur det fungerar med public service, svarar Ann-Sofie: *”Det finns många program, men det finns också på andra kanaler. Det är bra för man vet vad man väljer och jag är positiv till public service. Vid jämförelse kan de program som vissa kommersiella kanaler sänder, särskilt faktaprogram användas”*.

Hur ställer hon sig till dokumentärprogram och debattprogram från UR? Ann-Sofie menar att det kan vara svårt att använda, eftersom

hon vill förbereda väl innan. Läromedel och faktaprogram som liknar varandra å ena sidan och å den andra sidan debattprogram där man tar ställning, men som producerats av UR skiljer sig åt för undervisning. *"Det gäller att lärare är medvetna om vad som finns"*, säger Ann-Sofie. Lärarna på skolan verkade inte bekanta med de olika program som Ann-Sofie visade. Lärarna är däremot medvetna om kostnader, så det var viktigt för dem om det var billigt eller dyrt att få tillgång till UR:s program. Ann-Sofie ser programmen som *"ett bra komplement"* till den vanliga undervisningen. Vad gäller kursplaners och läroplanens relation till UR:s program och samtal runt frågor som är viktiga enligt läroplanen, så hade inte Ann-Sofie tänkt på, att anlägga det perspektivet.

När jag ber Ann-Sofie att försöka minnas reaktioner från eleverna under de lektioner som hon använde UR:s program, nämner hon att *"tekniken upplevde de som ny och spännande, men det var mer en relation till förutsättningarna, som de upplevde som positiv, snarare än att det var relaterat till UR-programmen specifikt."* Ann-Sofie relaterar här till olika lärstilar, som auditiv, visuell och så vidare och hon menar där att filmmediet är fördelaktigt. Det blir också *"något utöver det som man läser i läroböckerna. Helt annan känsla att se och det är mer verkligt, man kommer säkert ihåg det starkare, när man ser film"*, enligt Ann-Sofie.

Vi kommer så in på en diskussion om filmmediets relation till historieämnet. Hur ser hon på UR-programmen i det sammanhanget? Hur skapar man intresse för historieämnet? Vad skulle hon vilja ha tillgång till som lärare? Herman Lindqvist nämns, *"någon expert som levandegör det historiska skeendet ger en annan effekt"*. Någon annan än läraren som berättar är viktigt. Även ren dramatisering är intressant och det är ett sätt man som lärare använder och låter eleverna dramatisera historiska skeenden, enligt Ann-Sofie. Hon nämner ett tillfälle då de läste om svenska kungar och lät eleverna dramatisera detta.

Det fanns en lärarhandledning till programmet på UR:s hemsida, men den hade Ann-Sofie inte använt. Hon tyckte det var bra att denna fanns och hon hade visat den för sin handledare. Hon menar att man kan hämta inspiration och se den som en igångsättare när man ska arbeta med något program eller en kursdel. Radioprogram hade hon inte använt. Ann-Sofie menar att det ofta finns skivor bifogade till de läroböcker som man använder, men hon är positiv till att använda radioprogram om det finns tillgängligt. Det Ann-Sofie efterfrågade var att mediepedagogen och eventuellt annan kommer ut och pratar med lärare.

Något som Ann-Sofie betonade upprepade gånger vid intervjun var att, om lärare hade haft möjlighet, skulle de säkert använda UR:s program i större utsträckning. Det har tecknats avtal mellan ett stort antal kommuner och UR om distribution via strömmande media av UR:s produktion. Om avtal tecknats mellan kommunen som Ann-Sofie gör sin praktik och UR, visste hon inte.

”Om strömmande media fungerade för både elever och lärare skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera runt dem till exempel i hemprov.” Jonas om att använda andra medier än läroböcker som läromedel.

Jonas har använt UR:s program vid flera tillfällen under sin praktik. Bland annat använde han *”Vad ska man tro? Om hinduismen”*. Jonas sökte, liksom Ann-Sofie, på UR:s hemsida efter lämpliga program att använda i undervisningen och hämtade sedan filmen från databasen på Malmö högskola. Beträffande Jonas partnerskola, så var den något eftersatt vad gäller teknisk utrustning.

Filmen *”Vad ska man tro? Om hinduismen”* hade dels en faktadel, dels diskussion mellan ungdomar med olika religiös bakgrund. Dessutom fanns en *”expert”* med i programmet, som berättade om och uttalade sig om de olika religionerna.

Hur hade Jonas då planerat in visningen? Efter att först ha pratat om hinduism under några lektioner och då kommit in på framför allt tankar om reinkarnation visade han filmen som ett slags avslutning på temat. Filmen var, menade Jonas, anpassad till innehållet i undervisningen. Syftet med filmen var, enligt Jonas, att få fram identifikation hos eleverna genom att se filmen med ungdomar i deras egen ålder. Jonas valde själv ut filmen utan att direkt rådfråga sin handledare och reaktionen från handledaren var att hon upplevde den som modernt gjort och inte enbart faktabaserad. Filmen användes inte som underlag för prov.

Ett annat tema som Jonas arbetade med i samhällskunskap var riksbankens arbete. Den film som han använde gick igenom bland annat vad guldreserven för Sverige innebär och var den finns. Handledaren hade fått fram filmen genom AV-centralen som DVD. I planeringen kom filmen in genom att man diskuterat bankernas uppgift. Och detta i samband med diskussion av räntehöjningar och räntesänkningar. Förklaringen av begreppet inflation tyckte Jonas var lite oklart i filmen, som han menade tog upp mer om effekter av inflation än om orsaker. Eleverna hade dock fått information om fakta tidigare. Filmen visades i slutet av lektionen, så det blev inte några reflektioner runt innehållet, det var mest som repeterande av fakta och det som de hade gått igenom tidigare. Det fanns inte något i provet från filmen.

Jonas tyckte att det var svårt att ta med information från filmerna i examination. Då måste eleverna, enligt Jonas, ha tillgång till materialet även på fritiden. Men om eleverna har tillgång till materialet, vilket skulle kunna ske via en fungerande strömmande media-databas skulle man som lärare kunna använda sig av program i till exempel hemprov. "Då", menar Jonas, "skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera över dem i hemprov".

På min fråga om han vill göra en jämförelse med andra läromedel, svarar Jonas, att film fångar intresset och att det sällan blir tråkigt. Han

menar att det inte är helt säkert att kunskapen blir bestående, för då, menar Jonas, att det måste kunna upprepas, som man kan om man läser i en bok. Filmen som komplement menar han är bra. Jonas förespråkar här repetition för lärande, vilket ju i allmänhet i väst betraktas som en förutsättning för ett ytligare lärande, men som till exempel i Kina och andra östasiatiska länder ses som en förutsättning även för att nå mer djupgående kunskaper (se t. ex. Dahlin & Watkins 2000)⁴. Vi fick tyvärr inte tillfälle att diskutera det repetitiva lärandet mer ingående.

Vi kommer att prata om olika lärstilar och rörlig bild kontra skriven text. Finns det en lärpotential i den rörliga bilden som saknas i skriven text? Jonas menar att det finns många fördelar med film i det här sammanhanget, men återkommer till sin fråga om hur eleverna kan *”plugga in film”*. *”Jag ser det som komplement”*, upprepar Jonas. Han menar emellertid, att filmen kan ge elever som inte förstår förlopp som de läser, en större förståelse, därför att förlopp beskrivs visuellt.

Jonas upplevde filmerna som modernt gjorda. Filmspråket var annorlunda mot förr, i filmer som han sett själv i skolan.

Digital distribution upplever Jonas som mycket bra. *”Det borde vara öppet för alla lärare och borde vara tillgängligt för alla lärare.”* Sökfunktionen borde förbättras så att den blev enligt ämne. Han menade att det var viktigt för UR att kategorisera efter det sätt som man arbetar med i skolan. Man arbetar ju ofta, enligt Jonas, med samma teman i olika skolor ungefär samtidigt under skolåret.

Då vi diskuterade hur filmerna relaterade till kursplaner och läroplan berättade Jonas att han hade fått leta ganska länge innan han hittade något som passade. Han menade att kategorierna som på UR:s hemsida lyckades han inte finna något under. Han har alltså synpunkter på kategoriseringen, som han tycker borde följa arbetet i skolorna.

---

4 Även Bodil Jönsson, fysikern, har synpunkter på detta med repetition: ”Det är inte repetition som är all inlärnings moder – det är variation” skriver hon på Certecs sida i sin installationsföreläsning för rehabiliteringsteknik 1999.

Lärohandledningar använde inte Jonas. Det hade funnits ett frågehäfte i DVD-fodralet som kunde ha delats ut, men Jonas gjorde inte det av tidsbrist.

Avslutningsvis så betonade Jonas att han som klar lärare *"absolut vill fortsätta att arbeta med UR:s program"* och, eftersom han inte är anhängare av den byråkrati med ifyllande av blanketter och annat som finns i samband med lån från AV-centraler ser han därför stora fördelar med distribution som strömmande media.

"Till exempel hade den här eleven, som själv är muslim, inte en susning om att Jesus betraktas som en stor profet inom islam. Det var nog en aha-upplevelse för honom, när han såg UR-filmen". Gustav gör sin praktik på en skola där mer än 80 % av eleverna har utländsk härkomst.

Gustav utbildar sig till lärare i religionskunskap, gick vid intervjutillfället sin femte termin, och har under sin praktiktid använt sig av två filmer. Den ena är en film i serien *"Men Gud!..."* och handlar om olika ungdomars trosuppfattningar. I den filmen är även religionsforskaren Christer Hedin med och diskuterar. Programmet visade Gustav för elever i år 4. Programmet är enligt UR:s kategorisering avsett för år 7-9, men Gustav menade att det var ett program som gick bra att visa för år 4. Den andra filmen handlade om romer. Det programmet visade Gustav för några romska elever. Gustav har ett eget intresse av den romska kulturen, som han inte upplever att han fått någon inblick i.

Vad gäller planeringen av inslagen med UR:s program var Gustavs handledare positiv till att använda dessa program. Arbetet som Gustav gjorde med UR-programmet var också en del som skulle bedömas av Gustavs mentor från Läroutbildningen. Handledaren var visserligen positiv till att använda UR:s program, men ställde sig mer frågande inför användningen av digital distribution via Internet. Gustav gjorde först en backup av filmen på sin mp3-spelare om det inte skulle

fungera med strömmande media i skolan, men det visade sig inte vara något problem, utan Gustav kunde visa filmen som strömmande media med en overhead-projektor som fanns på skolan. Han menar att han gärna skulle använda sig av UR:s program, men att det var för svårt att söka i den databas som fanns tillgänglig under tiden han hade praktik. Sökbarheten i VEGA ser han som förträfflig.

Enligt sin lektionsplanering började Gustav med att visa en av filmerna i serien *"Men Gud!"*, som en introduktion till ett tematiskt arbete om *"Abrahams barn"*. Det var alltså som ett slags ingång till momentet i undervisningen. Gustav diskuterade sedan filmen med barnen och de fick möjlighet att reflektera över olika delar i filmen. En sak som eleverna hade reflekterat över var att det finns så tydliga samband mellan judendom, kristendom och islam. Att få elever att se detta är ju själva syftet med att arbeta med temat Abrahams barn, varför Gustav upplevde UR-filmerna, som en bra start på temat. Gustav menar också att de fick en motbild till mediebilderna av de olika religionerna och de konflikter som finns i dessas namn i världen. Det blev en ingång där han fick en möjlighet att samtala *"kring olika konflikter i världen och att dessa kallas religiösa krig, när det är en lite felaktig benämning"*. Avsikten med programmet ser Gustav som att det var att se samband mellan religionerna snarare än skillnaderna. Det var just det som Gustav ville i sin undervisning. *"det var något nytt eftersom de (eleverna) inte trodde att det var så, det blev mer intressant för dem när de såg den."* På skolan som Gustav arbetar har över 80 % utländsk härkomst.

Film kan förstås användas som läromedel och det finns olika genrer bland UR:s utbud. Vissa är mer faktabetonade och andra har mer reportagekaraktär, det finns även paneldebatter och så vidare. Gustav menar att många läromedel inte är uppdaterade och att de är för faktabaserade, så att eleverna upplever dem som tråkiga. Det var en av orsakerna till att Gustav ville vara med i denna studie och använda UR:s program i sin undervisning under sin praktik.

Gustav berättar särskilt om en elev som, då han såg UR-filmen, hade sagt: "aah, vilket skit", men som när de gjorde uppgifter runt filmen senare var aktiv, ställde frågor, och, enligt Gustav, verkligen hade "lärt" något genom att se filmen. Den här eleven var muslim, han sa att den bilden av islam som framställdes i filmen var felaktig, men Gustav menar att han nog ändå "innerst inne" höll med om bilden som visades i filmen. Till exempel hade den här eleven, som själv är muslim, "inte en susning om" att Jesus betraktas som en stor profet inom islam. "Det var nog en aha-upplevelse för honom" när han såg UR-filmen, menar Gustav. På min fråga om det hade betydelse att den här killen fick informationen om Jesus och om judendom och kristendom via filmmediet i stället för genom att läraren berättar eller att han läser det i en lärobok svarar Gustav: "Jag tycker ju att Christer Hedin är suverän på att prata och han pratar på ett bra sätt, lättförståeligt, i princip för alla åldrar." Det är alltså Christer Hedin som i filmen förklarar sambanden mellan de olika religionerna och inte de ungdomar som är intervjuade om sin religionsutövning. Ungdomarna pratade om sin tro och visade mer ur ett rituellt perspektiv vad de gjorde vid sin religionsutövning.

Gustav ser pedagogiken i filmen som förmedling av ett narrativt innehåll, nämligen av traditionen från Abraham och hans barn med Hagar och med Sara och vilka relationer som finns mellan den muslimska världen och den judiska och även den kristna. Gustav menar också att ett av kursplanens mål, att "eleven skall kunna återge och levandegöra några grundläggande bibliska berättelser liksom berättelser från några andra religiösa traditioner och känna till vad de betyder för dem som brukar dem" (Grundskolans kursplaner och betygskriterier, s. 84) uppfylldes genom att eleverna fick se filmen och bearbeta den tillsammans med honom. Även de formuleringar i läroplanen som rör bland annat värdegrund verkar här få en konkret tillämpning genom Gustavs arbete med filmen och med bearbetningen av den med eleverna.

Gustav menar att det mest väsentliga för att lära är, att det finns något lustfyllt i det man ska lära och därför är han mycket positiv till film i allmänhet och till UR:s program i synnerhet. Han anser att det är såväl själva filmmediet som just den variation det innebär att se film som läromedel, som skapar lust att lära hos elever.

Någon lärarhandledning använde sig Gustav inte av, utan han planerade själv sin undervisning sedan han sett filmen som han tänkte använda.

Den film om romer som han såg med några romska elever fick Gustav inspiration att visa genom att han hade pratat med en romsk elev, som var intresserad av att lära mer om sin egen kultur. Det var en elev som Gustav *"tyckte var svårt att nå liksom, han kom och pratade med mig om just romer och så tänkte jag att då kunde vi försöka göra något med detta."* Filmen handlade om en svensk tjej som levde ihop med en romsk man och vilka problem de hade haft. Filmen är gjord som en dokumentär och ingår i serien Gipsy från 2004. Gustav menade att han fick en mycket bättre relation till de romska eleverna efter det att de hade tittat på filmen tillsammans: *"på något sätt så kände de att man var intresserad av dem."* där filmen blev ett slags ingång till deras kultur och deras värld. Nämnas bör kanske också att filmen hade ett helt och hållet romskt perspektiv. Den visade till exempel hur den etniskt svenska kvinnan, som var gift med en rom, inledningsvis under deras förhållande blev misstrodd av sin svärmor, men hur den romska mannens moder efterhand ändrade inställning till sin svärdotter. Alltså gav filmen många ingångar till diskussioner om den romska kulturen och inte minst till de fördomar som finns runt denna och även i den romska kulturen mot den svenska kulturen.

Vad tycker Maria Sundkvist, Lärarutbildningen och Lars Fernebring, UR, om strömmande media i undervisning?”

”Om det är någonting vi ska lära våra studenter, så är det att ha just en kunskap om medier, alltså att budskapet inte ändrar sig för att man ändrar mediet. Vi i västvärlden är så förförda i att tro att det skrivna ordet är sant, medan andra medier är mindre sanna.” Maria Sundkvist är dekan för Lärarutbildningen på Malmö högskola.

Maria Sundkvist är chef för Lärarutbildningen sedan 2007 och har sin anknytning till utbildningsradion bland annat genom att hon medverkade i ett nationellt projekt, *Välfärdsstat, medier och modernisering*, som var en del av Stiftelsen Etermedierna i Sverige. Ett projekt som inleddes i slutet av 90-talet och som syftade till att kartlägga utbildningsprogrammets historia. Projektet finansierades av Riksbankens Jubileumsfond och ett 20-tal forskare var inblandade i det. Marias bidrag, som var en artikel om synen på ungdom i utbildningsradions tidiga historia, fanns med i den första skriften i serien (Sandin, B. (red.) 1999).

Hur ser du på utbildningsradions relation till lärarutbildning?

”Som lärarutbildare är ju utbildningsradion en viktig aktör för skolan, som har ändrat form eller vad man ska säga genom åren. Och som jag även tycker att man har en relation till som svensk och som lärarutbildare och när man var elev eller när man är förälder. — — Men det är en intressant fråga varför det ska finnas en särskild statlig utbildningsproducent, och särskilt idag. Vad är det som skiljer de programmen från annan produktion, ibland vet man ju inte om det är utbildningsradion man tittar på eller om det är ett kommersiellt producerat program. Så den där gränsen finns inte längre.”

På min fråga om hur Maria Sundkvist ser på strömmande media i relation till den verksamhetsförlagda tiden, svarar hon:

”Jag tror ju att våra studenter, i och med att de har tillgången till programmen, så har ju de med sig någonting i verksamheten, som kan vara attraktivt. Inte att skolan bara ger, utan att skolan får också. Och då kan ju studenten anpassa användningen av det här mediet utifrån var skolan befinner sig. Så att det blir en efterfrågan från skolan, men det är studenten som bär med sig en gåva eller vad man ska säga, och det är ju väldigt attraktivt, för då blir det ju det här som vi pratar om att det ska vara, en vinna-vinna-situation, att det både ska vara till nytta för verksamheten i skolan och att det ska vara till nytta för studenten i sin undervisning.”

Vi diskuterar sedan Malmö högskolas möjlighet med avtalet med UR, att lägga ut en inloggning för lärare på våra partnerskolor, något som de lärare Ann-Sofie arbetade med på sin partnerskola efterfrågade. Det finns inte något som hindrar att vi gör det, och Maria tycker att det vore bra, men att lärarna själva just bör efterfråga detta, vilket förstås måste föregås av att de känner till möjligheten.

När jag för in samtalet på relationen mellan skriven text och annan ”text”, såsom film, och den högskoleförlagda tiden, alltså, hur vi kan använda oss av undervisningsmaterial, som inte är skriven text, menar Maria att det är viktigt att få studenterna att förstå medier och att vi värderar det skrivna ordet väldigt högt i jämförelse med andra medier.

Maria kommer sedan in på relationen mellan olika medier och kurslitteraturen i kurserna på Lärarutbildningen i kontexten med ett vidgat textbegrepp. Hon menar att det är viktigt att ha hänvisningar till annat än bara skrivna böcker i litteraturlistorna på lärarutbildningen, alltså även filmer, teveprogram och annat.

Vi diskuterar betydelsen av att man arbetar med olika slags produktioner som blivande lärare. Och källkritik i samband med Internet:

”Och sen också det, som jag tror är ännu viktigare nu när vi har Internet, att få studenterna att förstå det här väldigt grundläggande källkritiska. Det måste vi lära dem mycket mer nu. Det vidgade textbegreppet ställer ju också mycket större krav på oss som användare.”

Maria menar också att det idag finns en kultur av att vi adderar olika medier. Det har inte producerats så mycket skönlitteratur som idag och vi läser mer och mer. Vi utesluter inte något medium för något annat, utan vi adderar snarare. ”

Bokens död kom ju aldrig, utan det har blivit mycket enklare att producera böcker idag. Förr var det en dyr och omständlig process, nu är det ganska enkelt”.

Det samarbete som Lärarutbildningen haft med UR:s mediepedagog Lars Fernebring vad gäller olika delar av verksamheten har pågått under många år och vi är några lärare som mer systematiskt arbetar med mediepedagogik tillsammans med Lars Fernebring i vår undervisning. Detta samarbete tar sig olika former och innefattar dels de medieproduktioner som UR gör, dels arbete med studenter, där vi tillsammans gör till exempel digitala berättelser eller filmer. På min fråga hur Maria ser på detta, svarar hon:

Jag tycker det är otroligt viktigt, just för att det är UR. Sen är det ju det där svåra, och det kan jag inte avgöra hur det har fungerat: för oss är det UR, vi vet att han arbetar för UR, frågan är om studenterna vet det, eller är han en lärare bland andra lärare?

Det är också min erfarenhet, att det i vårt samarbete måste vara mycket tydligt att Lars Fernebring är anställd av UR och inte är lärare på Lärarutbildningen och att vi som är lärare på Lärarutbildningen har ansvaret för undervisning och bedömning av studenterna. Att han fungerar som en resurs i det mediepedagogiska sammanhanget och att han har kontakter inom journalistkåren och inom medievärlden, som vi kan dra nytta av i undervisningen på Lärarutbildningen ser jag som en stor fördel.

Vår diskussion kommer in på hur man kan arbeta mer med mediepedagogiska frågor och med andra ”texter” än den skrivna texten, för att studenterna ska få med sig det som Maria ser som så viktigt i deras utbildning hos oss. Ett sätt är att kursplanerna påverkas:

Man kan ju alltid skriva i en kursplan, att man som student ska få ökad kunskap om sånt som utbildningsradion står för. Jag tror däremot att det är svårt att skriva in i en kursplan, att vi ska samarbeta med utbildningsradion, utan det måste utgå från något slags kunskapsinnehåll och det står i kursplanen, och sen för att nå dit så kan det vara ett samarbete med UR.

Under intervjun citerar jag en av studenterna jag intervjuat i denna studie: *”Om strömmande media fungerade för både elever och lärare skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera runt dem till exempel i hemprov.”* Då menar Maria att vi här har ett demokratiproblem, där det med en lärobok är så, att alla har tillgång till denna, men alla kanske inte har tillgång till en dator hemma för att logga in i UR:s databas. Dock finns på i princip alla skolor datorer som eleverna kan använda sig av, vilket kan kompensera för att man kanske inte har en dator i hemmet. Samtalet går vidare kring detta och Maria beskriver ett skeende i en lärsituation med en producent som arbetar utifrån konkreta frågor, som besvaras under hennes program. Producenten skulle närvara vid ett möte Maria planerat in med en forskarskola och hon menar att då de träffar producenten förväntas alla ha sett någon av hennes produktioner, så att inte tid behöver läggas på det, när man är i rummet med producenten. Likadant i klassrummet när man ska diskutera en film, då bör alla ha sett denna innan lektionen och kan diskutera då, så att man inte behöver lägga tid på det, utan kan ägna sig åt reflektioner kring filmen.

Vi kommer in på det modernare tilltal som finns i UR:s senare produktioner och som jag tror kan tilltala unga idag. Maria menar att det finns ett modernare tilltal även i läroböcker, vilket naturligtvis stämmer.

När jag påpekar att klassrummet är just en sluten värld, där olika medier kan vara vägar, att ta sig utanför, menar Maria:

Det är ju det som är så fantastiskt med medier, att de bär andras erfarenheter, utan att jag själv har behövt lära mig. Alltså, det här att läsa skönlitterär text, jag får ju del av andras erfarenheter, utan att jag behöver vara med om det själv. Det är ju som sagt det fantastiska med medier, att på ett väldigt enkelt sätt så tar jag del, alltså det här att man vidgar eller öppnar klassrummet.”

”För om man jämför med den gamla tekniken där man måste ringa en av-central, de måste plocka fram ett program, kopiera ner det på en VHS, så ska det köras ut med bil, sen ska det komma in till vaktmästeriet och så ska vaktmästaren lägga det i rätt postfack till läraren som ska hämta det. Nu kan man gå direkt från lunchen in i klassrummet och bara slå på datorn, så finns det där... Så det är just det där att man kan planera lektionerna på impuls.”
Lars Fernebring är mediepedagog för Skåne stationerad på Lärarutbildningen i Malmö

Syftet med att intervjuja UR:s mediepedagog var att försöka få en bild av hur man har resonerat inom UR vid tillkomsten av projektet med strömmande media, samt hur man ser på användningen i skolan och vad man planerar inför framtiden.

På min fråga om hur strömmande media har utvecklats inom UR svarar Lars Fernebring att det ursprungligen var KTH som var inblandade i att försöka skapa en lösning för att strömma UR:s program. Motivet för att starta med strömmande media var att distributionen som sköts av AV-centraler runt om i Sverige inte fungerade tillfredsställande, då många skolor saknar avtal med någon AV-central och därmed inte har tillgång till produktionen. Idag har de flesta av Sveriges kommuner skrivit avtal med UR för att kunna få tillgång till programmen via strömmande media, som fortfarande distribueras via AV-centraler, men då alltså som strömmande media via Internet i stället för som

VHS-band till utlåning. Nu är det alltså kommunerna som har ansvar för att se till att nödvändig teknisk utrustning finns på skolor, så att alla kan komma i åtnjutande av UR:s program. Fernebring ser det också som en demokratisk process, där alla i landet betalar sin licensavgift som finansierar UR:s verksamhet och då bör också så många som möjligt ha tillfälle att ta del av UR:s produktion. Men en distribution till allmänheten är inte aktuell, då UR är beroende av viss statistik, för att kunna redovisa inför statsmakterna vilken typ av användning som finns av programproduktionen och hur stor denna är.

Jag frågade också hur skolor får information om det nya distributions-sättet. Lars Fernebring svarar då, att det på många håll är AV-media-centralerna som har fått detta i uppdrag. Men det ligger också i UR:s mediepedagogers uppdrag, att informera om distributionsformerna för programmen. Dessutom kan AV-centralerna distribuera genom att bränna dvd-skivor med programmen som de laddar ner.

Lars Fernebring berättar:

”Det är såhär, att i våras, så var jag uppe i en kommun i norra Skåne på begäran av deras utbildningskontor. De ville veta mer om streaming (strömmande media) och hur det funkade, man hade hört talas om detta och man hade sett en demonstration av det under något möte. Så de ville absolut att jag skulle komma. De samlade ihop alla sina skolchefer och alla möjliga berörda personer i en stor aula. Jag åkte dit och jag hade då med mig chefen för AV-media i norra Skåne också. Vi höll en två timmar lång demonstration då, om detta med streaming, och de var verkligen eld och lågor över detta. För om man jämför med den gamla tekniken där man måste ringa en av-central, de måste plocka fram ett program, kopiera ner det på en VHS, så ska det köras ut med bil, sen ska det komma in till vaktmästeriet och så ska vaktmästaren lägga det i rätt postfack till läraren som ska hämta det. Nu kan man gå direkt från lunchen in i klassrummet och bara slå på datorn, så finns det där.. Så det är just det där att man kan planera lektionerna på impuls. Många gånger så var det ju så att man var tvungen att i det här gamla systemet, att återlämna det inom en viss tid också. Och

då kanske man inte ens hade planerat hur man skulle använda det, utan man ville bara titta på det. Och sen den veckan, kanske sju eller åtta veckor längre fram, när man verkligen ville ha programmet, ja då visar det sig att man kanske inte kan få tag i det eller att det är utlånat. Så det här skapar ju en helt annan frihet för läraren i sin planering.”

Hur ser då Lars Fernebring på det att blivande lärare ska ha tillgång till detta i sin utbildning? *”Vi talar ju idag om det vidgade textbegreppet. Att lektioner ska innefatta både böcker och film och andra medier. För att leva upp till det tror jag att man framför allt måste få in filmen i undervisningen.”* Men Lars Fernebring menar att många lärare inte riktigt *”har hängt med”*. Man betraktar kanske filmen som något som är *”lite för underhållningsmässigt för skolans värld”*. Så tycker han även, att det kan vara svårt att få gehör på Lärarutbildningen, men *”det är förståeligt också, för tekniken är inte helt utan komplikationer”*. Lars Fernebring efterlyser också en viss *”standard”* i lärares kunskap om hur man hanterar det tekniska. Han talar också om att vi är inne i *”ångbåtsstadiet”*, och det kommer att se annorlunda ut med det tekniska i framtiden. *”Det kommer att vara mycket smidigare att använda IT i framtiden än vad det är idag”*.

Han berättar vidare att då han är ute på skolor och bibliotek och talar om strömmande media får han *”övervägande positiva reaktioner”* på detta med att det ska finnas möjlighet att se program på ett enkelt sätt via nätet och *”många vill ha det direkt i sin undervisning, framför allt kanske en yngre generation av lärare, som är mer vana vid film och vid att ladda ner från Internet och så ”*

”Målet är ju på något sätt att få in även filmer i kurslitteraturen...” är Lars svar på min fråga om hur han ser på framtiden vad gäller UR:s samarbete med Lärarutbildningen och Malmö högskola. Detta i perspektivet att UR är ett public service-företag som producerar enbart i undervisningssyfte. *”Men inte bara att ha filmer från UR i utbildningen, utan att studenter arbetar mer med att redovisa inte bara i skriven text utan även i rörlig bild ”*.

Han ser också kategorisering av program som viktig, så att man som lärare lätt kan hitta de program som angår en och ens undervisning. Detta tycker han bör ske i den databas som biblioteket på Malmö högskola har och där programmen kan hämtas. En annan sak som han nämner är, liksom Ann-Sofie gjorde i sin intervju, att om studenter från Lärarutbildningen har möjlighet att använda UR:s program som strömmande media kan lärare ute på partnerskolorna få intresse för att utnyttja möjligheten. Fernebring nämner också vikten av att programanvändningen sätts in i ett didaktiskt och pedagogiskt sammanhang, där studenten får se hur man kan använda sig av film i sin undervisning.

Diskussion och reflektioner

För att tydliggöra hur de olika respondenterna ställer sig i olika frågor har jag sammanställt en matris med de olika huvudtankarna i frågeställningarna:

Tabell 1

Ann-Sofie	
Tekniken	”Tekniken upplevde de som ny och spännande, men det var mer en relation till förutsättningarna, som de upplevde som positiv, snarare än att det var relaterat till UR-programmen specifikt”
Programmen	”Någon expert som levandegör det historiska skeendet ger en annan effekt”. ”Någon annan än läraren som berättar är viktigt”
Läromedel: Det vidgade textbegreppet	(Det blir också ”något utöver det som man läser i läroböckerna. Helt annan känsla att se och det är mer verkligt, man kommer säkert ihåg det starkare, när man ser film”)
Filmmediet	Det blir också ”något utöver det som man läser i läroböckerna. Helt annan känsla att se och det är mer verkligt, man kommer säkert ihåg det starkare, när man ser film” Ann-Sofie relaterar till olika lärstilar, som auditiv, visuell och så vidare och hon menar att filmmediet är fördelaktigt
Pedagogik	Lärrarhandledning till programmet fanns på UR:s hemsida, men den hade Ann-Sofie inte använt. Hon tyckte det var bra att den fanns och hon hade visat den för sin handledare. Hon menar man kan hämta inspiration och se den som igångsättare när man ska arbeta med något program eller en kursdel.
Tillgänglighet	Något som Ann-Sofie betonade upprepade gånger vid intervjun var att, om lärare hade haft möjlighet, skulle de säkert använda UR:s program i större utsträckning
Relationerna till kursplaner & läromedel	

Jonas

Tekniken	Jonas partnerskola var något eftersatt vad gäller teknisk utrustning. Eftersom Jonas inte är anhängare av byråkrati med ifyllande av blanketter och annat som finns i samband med lån från AV-centraler ser han stora fördelar med distribution som strömmande media.
Programmen	Förklaringen av vissa begreppet tyckte Jonas var lite oklart i den film han visade. Syftet med filmen var, enligt Jonas, att få fram identifikation hos eleverna genom att se filmen med ungdomar i deras egen ålder. Jonas upplevde filmerna som modernt gjorda. Filmspråket var annorlunda mot förr, i filmer som han sett själv i skolan. Jonas betonade att han som klar lärare ”absolut vill fortsätta att arbeta med UR:s program”
Läromedel: Det vidgade textbegreppet	Om eleverna har tillgång till materialet, vilket skulle kunna ske via en fungerande strömmande media-databas skulle man som lärare kunna använda sig av program i till exempel hem-prov. ”Då”, menar Jonas, ”skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera över dem i hemprov”. Jonas menar att det finns många fördelar med film i relation till skriven text, men återkommer till sin fråga om hur eleverna kan ”plugga in film
Filmmediet	Film fångar intresset och det blir sällan tråkigt. Filmen kan ge elever som inte förstår förlopp som de läser, en större förståelse, därför att förlopp beskrivs visuellt
Pedagogik	Jonas visade filmen som ett slags avslutning på ett tema om hinduism. Syftet med filmen var, enligt Jonas, att få fram identifikation hos eleverna genom att se filmen med ungdomar i deras egen ålder. Han menar att det inte är helt säkert att kunskapen blir bestående, för då, menar Jonas, att det måste kunna upprepas som man kan om man läser i en bok. Vi fick tyvärr inte tillfälle att diskutera det repetitiva lärandet mer ingående. filmen kan ge elever som inte förstår förlopp som de läser, en större förståelse, därför att förlopp beskrivs visuellt.

Tillgänglighet	Jonas tyckte att det var svårt att ta med information från filmerna i examination. Då måste eleverna, enligt Jonas, ha tillgång till materialet även på fritiden. ”Det borde vara öppet för alla lärare och borde vara tillgängligt för alla lärare.” Sökfunktionen borde förbättras så att den blev enligt ämne. Han menade att det var viktigt för UR att kategorisera efter det sätt som man arbetar med i skolan. Man arbetar ju ofta med samma teman i olika skolor samtidigt under skolåret.
Relationerna till kursplaner & läromedel	Vid diskussion om hur filmerna relaterade till kursplaner och läroplan berättade Jonas att han hade fått leta ganska länge innan han hittade något som passade. Han menade att under kategorierna som finns på UR:s hemsida lyckades han inte finna något. Han har alltså synpunkter på kategoriseringen, som han tycker borde följa arbetet i skolorna.

Gustav

Tekniken	Handledaren var visserligen positiv till att använda UR:s program, men ställde sig mer frågande inför användningen av digital distribution via Internet.
Programmen	Det blev en ingång där han fick möjlighet att samtala ”kring olika konflikter i världen och att dessa kallas religiösa krig, när det är en lite felaktig benämning” Alltså gav filmen många ingångar till diskussioner om den romska kulturen och inte minst till de fördomar som finns runt denna och även i denna mot den svenska kulturen.
Läromedel: Det vidgade textbegreppet	Gustav menar att många läromedel inte är uppdaterade och att de är för faktabaserade, så att eleverna upplever dem som tråkiga. Det var en av orsakerna till att Gustav ville vara med i denna studie och använda UR:s program i sin undervisning under sin praktik.

Filmmediet	Gustav berättar särskilt om en elev som, då han såg UR-filmen, hade sagt: ”aah, vilket skit”, men som när de gjorde uppgifter runt filmen senare var aktiv, ställde frågor, och, enligt Gustav, verkligen hade ”lärt” något genom att se filmen. Till exempel hade den här eleven, som själv är muslim, ”inte en susning om” att Jesus betraktas som en stor profet inom islam. ”Det var nog en aha-upplevelse för honom” när han såg UR-filmen, menade Gustav. Gustav fick en mycket bättre relation till de romska eleverna efter de hade tittat på filmen tillsammans: ”på något sätt så kände de att man var intresserad av dem...” där filmen blev ett slags ingång till deras kultur och deras värld.
Pedagogik	Enligt sin lektionsplanering började Gustav med att visa en av filmerna i serien Men Gud!, som en introduktion till ett tematiskt arbete om Abrahams barn. Det var alltså som ett slags ingång till momentet. Gustav diskuterade sedan filmen med barnen och de fick möjlighet att reflektera över olika delar i filmen. Gustav menar att det mest väsentliga för att lära är, att det finns något lustfyllt i det man ska lära och därför är han mycket positiv till film i allmänhet och till UR:s program i synnerhet. Han anser att det är såväl själva filmmediet som just den variation det innebär att se film som läromedel, som skapar lust att lära
Tillgänglighet	Sökbarheten i Malmö högskolas bibliotekssystem VEGA ser han som förträfflig.
Relationerna till kursplaner & läromedel	Gustav menar att ett av kursplanens mål, att ”eleven skall kunna återge och levandegöra några grundläggande bibliska berättelser liksom berättelser från några andra religiösa traditioner och känna till vad de betyder för dem som brukar dem” uppfylldes genom att eleverna fick se filmen och bearbeta den tillsammans med honom. Även de formuleringar i läroplanen som rör bland annat värdegrund verkar här få en konkret tillämpning genom Gustavs arbete med filmen och med bearbetningen av den med eleverna.

Läraryrket – Maria Sundkvist

Tekniken	Under intervjun citerar jag en av studenterna jag intervjuat i denna studie: ”Om strömmande media fungerade för både elever och lärare skulle eleverna kunna få i uppgift att se program och reflektera runt dem till exempel i hemprov.” Då menar Maria att vi här har ett demokratiproblem, där det med en lärobok är så, att alla har tillgång till denna, men alla kanske inte har tillgång till en dator hemma för att logga in i UR:s databas
Programmen	Vad är det som skiljer de programmen från annan produktion, ibland vet man ju inte om det är utbildningsradion man tittar på eller om det är ett kommersiellt producerat program. Så den där gränsen finns inte längre.”
Läromedel: Det vidgade textbegreppet	”En sak som vi bör ge studenterna på de här åren vi har dem inne på läraryrket, tycker jag är just det här att få dem att förstå medier...” ”...vi tillskriver olika medier olika värde, och där tror jag att vi måste få studenterna att se, att alla former av medier är lika användbara och lika sanna. Det beror på innehållet om det är sant eller falskt.” ”...det, som jag tror är ännu viktigare nu när vi har Internet, att få studenterna att förstå det här väldigt grundläggande källkritiska. Det måste vi lära dem mycket mer nu. Det vidgade textbegreppet ställer ju också mycket större krav på oss som användare.”
Filmmediet	”...det är ju det som är så fantastiskt med medier, att de bär andras erfarenheter, utan att jag själv har behövt lära mig.” ”Alltså, det här att läsa skönlitterär text, jag får ju del av andras erfarenheter, utan att jag behöver vara med om det själv. Det är ju som sagt det fantastiska med medier, att på ett väldigt enkelt sätt så tar jag del, alltså det här att man vidgar eller öppnar klassrummet.”

Pedagogik	”...då kan ju studenten anpassa användningen av det här mediet utifrån var skolan befinner sig. Så att det blir en efterfrågan från skolan, men det är studenten som bär med sig en gåva eller vad man ska säga, och det är ju väldigt attraktivt, för då blir det ju det här som vi pratar om att det ska vara en vinna-vinna-situation, att det både ska vara till nytta för verksamheten i skolan och att ska vara till nytta för studenten i sin undervisning.”

Tillgänglighet	

Relationerna till kursplaner & läromedel	Har vi en tradition i det här huset, att vi har fastslagna kurslitteraturlistor, så talar vi om någonting för studenterna. Då för vi vidare den här traditionen, att det är det tryckta ordet som har högst värde och som är kontrollerbart och det är de här sidorna ni ska läsa. Men om vi däremot hade listor med hänvisningar till film till exempel, eller till teveprogram eller så, och ser det som vilket hjälpmedel som helst, då skulle vi forma morgondagens lärare på ett helt annat sätt än om vi har en lista med böcker tryckta på ett förlag..., och för övrigt oftast på samma förlag”

UR – Lars Fernebring

Tekniken	Motivet för att starta med strömmande media var att distributionen som sköts av AV-centraler runt om i Sverige inte fungerade tillfredsställande, då många skolor saknar avtal med någon AV-central och därmed inte har tillgång till produktionen. Idag har de flesta av Sveriges kommuner skrivit avtal med UR för att kunna få tillgång till programmen via strömmande media, som fortfarande distribueras via AV-centraler, men då alltså som strömmande media via Internet i stället för som VHS-band till utlåning

Programmen	
Läromedel: Det vidgade textbegreppet	”Vi talar ju idag om det vidgade textbegreppet. Att lektioner ska innefatta både böcker och film och andra medier. För att leva upp till det tror jag att man framför allt måste få in filmen i undervisningen.”
Filmmediet	Man betraktar kanske filmen som något som är ”lite för underhållningsmässigt för skolans värld”.
Pedagogik	”Nu kan man gå direkt från lunchen in i klassrummet och bara slå på datorn, så finns det där... Så det är just det där att man kan planera lektionerna på impuls.” ”Men inte bara att ha filmer från UR i utbildning-en, utan att studenter arbetar mer med att redovisa inte bara i skriven text utan även i rörlig bild...”
Tillgänglighet	”Nu kan man gå direkt från lunchen in i klassrummet och bara slå på datorn, så finns det där... man kan planera lektionerna på impuls. Man var tvungen att i det här gamla systemet, att återlämna det inom en viss tid också. Och då kanske man inte ens hade planerat hur man skulle använda det, utan man ville bara titta på det. Och sen den veckan, när man verkligen ville ha programmet, ja då visar det sig att man kanske inte kan få tag i det eller att det är utlånat.” Kategorisering av program är viktig, så att man som lärare lätt kan hitta de program som angår en och ens undervisning. Detta tycker Lars bör ske i den databas som biblioteket på Malmö högskola har och där programmen kan hämtas.
Relationerna till kursplaner & läromedel	Målet är ju på något sätt att få in även filmer i kurslitteraturen...”

Studenterna har lite olika förutsättningar i tekniskt hänseende. Ann-Sofie var på en skola med god teknisk utrustning, och har själv en bakgrund som nätverksadministratör, medan Jonas skola var mer eftersatt. Det saknades en del utrustning där. Gustav har inte problem med utrustningen, men hans handledare är mer tveksam till användningen av Internet i undervisning. Detta lyckas Gustav kringgå och han använder verkligen UR:s program, där han planerar in programmen i sin undervisning och lägger in dem som ingångar till olika teman. Även Ann-Sofie ser programmen som möjliga att använda som ingångar till moment eller teman i undervisningen eller som inspiration. Gustav menar att det är i lustfyllda situationer som man lär och han menar att film är ett viktigt medium i skolan för att skapa förutsättningar för lustfyllt lärande. Han ser också film och andra medier som verkliga läromedel, vilket också Ann-Sofie gör och även Jonas. Jonas är mycket positiv till att använda strömmande media, då han ser möjligheter för elever att kunna förbereda sig hemma inför lektioner på ett likartat sätt, som man gör när man läser en lärobok. Detta menar Maria Sundkvist, som i princip är mycket positiv till tanken, åtminstone idag kan innehålla ett demokratiskt problem, eftersom läroböcker finns tillgängliga på ett annat sätt än datorer och uppkoppling till Internet. En lösning skulle då kunna vara, att man som elev *"lånar"* mediet, på samma sätt som man lånar en bok, i skolbiblioteket, där det bör finnas uppkoppling och datorer. Lars Fernebring ser möjligheterna med strömmande media ur pedagogiskt hänseende, som att det ger möjlighet för lärare att planera på impuls. Detta ser jag också som en mycket stor vinst jämfört med att behöva låna från en AV-central, då man under mer flexibla arbetsformer i skolan kan låta elever *"komma utanför klassrummet"* under till exempel ett tematiskt arbete. Att det inte förekommer i större utsträckning upplever Lars Fernebring beror på att filmen är som han uttrycker det *"lite för underhållningsmässig för skolans värld"*. Detta är som jag förstår det vad Maria Sundkvist menar när hon diskuterar medier som texter, men framhåller att det finns en förkärlek för det skrivna ordet och att det uppfattas som mer sant än innehåll förmedlat av andra medier. Jag vet inte om det är så

längre, kanske för en äldre generation lärare, men inte så mycket för många yngre lärare. Detta har Fernebring också upplevt i sina samtal med lärare ute på skolor i Skåne. Filmmediet upplever Maria Sundkvist som ”*fantastiskt*” eftersom det just ger möjligheten för betraktaren att kunna tillägna sig andras erfarenheter utan att själv behöva uppleva dem. Detta gäller förstås alla medier och huruvida de är sanna eller inte beror, enligt Maria, inte på om de utgör en skriven text eller en annan text, som film eller ett drama eller vad det kan vara. Det är innehållet som avgör sanningshalten.

När det gäller informanternas syn på relationen till kursplaner är perspektiven något olika för studenterna och för Maria Sundkvist och Lars Fernebring. Studenterna diskuterar relationen mellan kursplaner för skolan och UR:s program och hur de ska finna program som är anpassade till undervisningen som de bedriver utifrån kursplanerna. Där efterfrågar till exempel Jonas en annan kategorisering från UR:s sida. Att man kan söka program utifrån vad man arbetar med i skolan, vilket han menar i stor utsträckning är gemensamt för landets skolor. Maria Sundkvist och Lars Fernebring diskuterar kursplanefrågan utifrån hur man kan föra in medier och eventuellt UR:s program i kursplanerna på Lärarutbildningen som utgör underlaget för studenternas lärande till lärare där.

Jonas har vissa problem att finna relevant material i UR:s databas för sin undervisning, medan Gustav är mycket nöjd med det material han hittar. Han refererar i vårt samtal till kursplanen i religionskunskap för grundskolan, som han menade att han kunde uppfylla genom att låta elever se en UR-film och sedan bearbeta den tillsammans med honom. En skillnad i deras erfarenhet kan ha sitt ursprung i att Jonas inte hade planerat in filmerna som en integrerad del i undervisningen på samma sätt som Gustav. Jonas använde filmer som ett slags avslutning på kursmoment, medan Gustav tvärtom hade dem som ingång och diskussionsunderlag i sin undervisning. Olika pedagogiska modeller har förstås också olika verkan i undervisningen. Orsakerna till att de

arbetade olika kan vara att Jonas hade just svårighet att finna relevant material och det gjorde att han inte kände sig trygg med filmerna och därför lade in dem som en avslutning på kursmoment. Gustav däremot hade hittat filmer, som han, så att säga, stämt av mot kursens mål och var möjligen därför mer trygg i att använda dem.

Att Jonas gav uttryck för en föreställning om att repetition var viktig för lärande skiljer honom från Gustav, som ser det lustfyllda i situationen som något av det viktigaste vid lärande. Det lustfyllda i lärandet är något som Lena Aulin-Gråhamn och Jan Thavenius (2003, s. 137 f.) tar upp i boken *Kultur och estetik i skolan*, där man diskuterar förhållandet, och i vissa sammanhang motsatsförhållandet, mellan lust och lärande, mellan estetik och lärande, mellan kultur och skola. Om man ska sätta in Jonas syn på tillägnande av kunskap i ett teoretiskt perspektiv liknar det vad Illeris (2007, s. 56 ff.) kallar för kumulativt lärande. Gustav arbetar i sin undervisning närmast utifrån ett ackommodativt synsätt (Illeris, 2007, s. 60 ff.). Gustav menade ju att en av filmerna, just för att det var en film, fått en av hans mer kritiska elever att börja inse förhållanden, som han kanske inte hade gjort annars. Han kanske inte hade tagit åt sig vad som stått i en skriven lärobok om islam och dess relation till kristendomen. Då är vi inne på filmmediet som en del av dagens ungdomskultur. Jag tror att mediet har betydelse för att tilltala elever, som utanför skolan ju befinner sig i en helt annan verklighet än den som är skolans. Om skolan ska kunna få den betydelse den haft även i framtiden är det viktigt att man i skolan ser till hur medier används. Då talar vi både om olika medier, förutom den skrivna texten, och om betydelsen av källkritik. Detta är punkter som Maria Sundkvist framhåller i vårt samtal. Maria menar till och med att det ensamt mest viktiga för oss som lärarutbildare är att *"om vi ska ge studenterna en enda sak på de här åren vi har dem inne på lärarutbildningen, så tycker jag att det är just det här att få dem att förstå medier"*. Det är starka ord, men jag tycker att det ligger oerhört mycket i dem. Om våra studenter inte får en förståelse för medier och för hur medier fungerar kommer de inte att kunna förstå

vad som är sant och vad som inte är sant i det utbud som finns och de kommer inte att kunna få sina elever att förhålla sig kritiska till olika medier. Som det är idag får studenterna åtminstone ett slags förståelse för ett medium, den skrivna texten, men andra medier varierar förståelsen för. Fastän det finns styrdokument som framhåller dels estetiska uttrycksformer som ju är olika medier, så får man uppfattningen att det är ganska olika i olika kurser hur medier används och diskuteras. Olika medier används i undervisning i skolan idag och elever är mediekonsumenter i hög grad. Om de inte lär källkritik blir de på ett annat sätt offer för olika mediebilder. Detta betonar också Maria Sundkvist i vår diskussion om det vidgade textbegreppet. Det att vi kan arbeta med ett vidgat textbegrepp ökar kraven på oss som kritiska ”läsare”. Detta är frågor som behandlats och behandlas i dagens mediedebatt alltifrån Habermas och hans bok om den borgerliga offentligheten, McLuhans bok om Media till Manovich som skriver om nya medier och Gripsruds texter om mediekulturen, för att bara nämna några. Att många i skolans värld är helt omedvetna om vare sig denna diskussion eller den utveckling på medieområdet som finns är förstås anmärkningsvärt. Hur ska man kunna möta eleverna på deras nivå? Detta framstår som en central fråga, samtidigt som läroplanen formulerat det som ett mål att uppnå i grundskolan, att elever ”har kunskaper om medier och deras roll” (lpo 94, s. 10). Att UR har ett brett utbud av program tillgängliga för skolan är kanske inte heller känt av vare sig lärarutbildare eller lärare i skolan. Det finns idag cirka 6000 titlar tillgängliga via Malmö högskolas bibliotekssystem VEGA, som alla anställda och studenter har tillgång till via sin datoridentitet på högskolan. Detta borde kanske utnyttjas i betydligt högre grad än vad som är fallet. Att det finns en särskild serie av program som producerats av UR som tar upp just mediekulturen är förstås också av intresse i det här perspektivet. Programserien Ramp om medier producerades för några år sedan och tar upp olika mediegenrens betydelse och granskar dem kritiskt. Frågor om visuell kultur tas också upp i Anna Sparrmans bok *Barns visuella kulturer* (2006, se t. ex. s. 23 ff om mediebilder).

Man kan avslutningsvis konstatera att studenter liksom lärare på skolorna och även ledningen för Lärarutbildningen vid Malmö högskola är intresserad av ett samarbete med UR. Och det är kanske inte så avlägset att vi börjar skriva in i litteraturlistorna andra medier än skrivna texter. Och i kursplanerna för lärarutbildning, att vi ska arbeta på ett sätt som kan ske via samarbete med UR. Maria Sundkvist igen: *”Man kan ju alltid skriva i en kursplan, att man som student ska få ökad kunskap om sånt som utbildningsradion står för. Jag tror däremot att det är svårt att skriva in i en kursplan, att vi ska samarbeta med utbildningsradion, utan det måste utgå från något slags kunskapsinnehåll och det står i kursplanen, och sen för att nå dit så kan det vara ett samarbete med UR.”*

Och så slutligen, för att besvara den fråga som utgjorde en rubrik i inledningen av rapporten, kan nya distributionssätt från UR innebära nya sätt att arbeta i skolan. Ja, det kan det givetvis, men förutsättningen är att lärare och skolledning dels är medvetna om möjligheten, dels har tillgång till det ur ett tekniskt perspektiv. Vad vi kan göra på Lärarutbildningarna är förstås att börja använda programmen själva i vår undervisning. Och kanske lägga in en icke skriven text i en litteraturlista, även i de ämnen som inte man kan förutsätta det i.

Vad som skulle vara intressant att gå vidare med vore att se på hur studenter som använder programmen arbetar pedagogiskt med dessa och sätta in detta i ett teoretiskt perspektiv beträffande lärandeprocesser. Och även hur mentorer och partnerskolor ser på medier i allmänhet och UR:s program i synnerhet i studenters undervisning under den verksamhetsförlagda tiden.

Referenser:

Aulin-Gråhamn, Lena & Thavenius, Jan (2003). *Kultur och estetik i skolan: slutredovisning av Kultur och skola-uppdraget 2000-2003*. Malmö: Malmö högskola, Lärarutbildningen. Tillgänglig på Internet: <http://www.lut.mah.se/publikationer/utbrapp903.pdf>

Dahlin, B. & Watkins, D. (2000). The role of repetition in the processes of memorising and understanding: A comparison of the views of German and Chinese secondary school students in Hong Kong. I *British Journal of Educational Psychology, Volume 70, Number 1, March 2000*, pp. 65-84(20). British Psychological Society.

Distansutbildningskommittén (1995). *TV och utbildning: delbetänkande*. (SOU 1995:120) Stockholm: Fritze

Distansutbildningskommittén (1997). *Utbildningskanalen: delbetänkande*. (SOU 1997:148) Stockholm: Fritze

Habermas, Jürgen (1984). *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*. Lund: Arkiv

Public service-utredningen (2008). *Kontinuitet och förändring: betänkande*. Stockholm: Fritze

Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/81/16/6577ff94.pdf>

Pressträff om Public Service-utredningen (2008). Webbutskändning 30 juni 2008, kl. 10.00, Kulturdepartementet. Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/sb/d/3209/a/107964>.

Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur; mediesamhälle*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos

Grundskolans kursplaner och betygskriterier (2000). Stockholm: Skolverket och Fritze.

Illeris, Knud (2007). *Lärande*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Jönsson, Bodil (1999). *Installationsföreläsning i rehabiliteringsteknik 8 oktober, 1999*. Tillgänglig på Internet: <http://www.certec.lth.se/bodil/forelasningar/installation.html>

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 : Lpf 94. (1994). Stockholm: Utbildningsdep.

Lindell, Ingrid (2005). *Kampen om utbildningsprogrammen: skolradion och utbildningsradion 1925-2003*. Lund: Arkiv.

Manovich, Lev (2001). *The language of new media*. Cambridge, Mass.: MIT Press

McLuhan, Marshall (2001). *Media*. [Ny utg.] Skarpnäck: Pocky/Tranan

Sandin, Bengt (red.) (1999). *Medier och modernisering: en antologi om utbildningsprogram och samhällsförändring*. 1. uppl. Stockholm: Stift. Etermedierna i Sverige

Sparrman, Anna (2006). *Barns visuella kulturer: skolplanscher och idolbilder*. Lund: Studentlitteratur.

Sturesson, Lennart (2005). *TV som undervisningsteknologi. Exemplet Linköpings tekniska högskola*. Lund: Arkiv.

Wallengren, Ann-Kristin (2005). *UR-bilder. Utbildningsprogram som tv-genre*. Lund: Arkiv.

Bilaga 1

Intervjuguide:

1. Vilket eller vilka program har du använt i din undervisning?
2. Är det film eller radio?
3. Då UR producerar ett stort antal program för det samhällsvetenskapliga området kan det också vara av intresse att undersöka var i lärandeprocessen dessa är relevanta.
  - a. Vilken pedagogik eller didaktik använde du när du jobbade med programmet?
  - b. I vilket moment i din undervisning har du använt UR:s program?
  - c. Beskriv hur du planerade undervisningen då du använde UR:s program.
  - d. Beskriv hur du arbetade med programmet. Hur var ditt lektionsupplägg? Hur och var i detta kom programmet in?
  - e. Hur bearbetade du programmet med din klass?
4. Samarbetade du med din handledare om planering av den/de lektioner där du använde UR:s program? På vilket sätt samarbetade du med din handledare i så fall?
5. Vilken sorts program är det? Kan du beskriva vilken pedagogik som används i programmet? Förmedling av fakta eller reportage eller kanske paneldiskussion eller vad?
6. Huvudsyftet med just denna studie är att undersöka hur en tidsenlig distribution av UR:s program, kan påverka användningen av moderna medier i undervisningen och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen för skolelever inom olika år på grundskola och gymnasium, i första hand i ämnen som är relaterade till det samhällsvetenskapliga området.
  - a. Hur tycker du att det faktum att filmerna är digitalt distribuerade påverkar användningen av dem?
  - b. Hade du valt att använda UR:s filmer om du skulle ha skickat efter dem via någon AV-central?

7. Hur ser du som blivande lärare på de ämnesspecifika program som finns tillgängliga på UR i ett lärandeperspektiv? Beskriv så utförligt som möjligt dina reflektioner.
8. Vilken relation finns mellan kursplaner för olika år i grundskolan och gymnasiet inom olika ämnen och de resurser som finns tillgängliga hos UR? Alltså, hur väl menar du att UR:s program motsvarar det som du ska undervisa om i din skola.
9. Hur upplever elever att arbeta med film som ett läromedel? Vilka reaktioner har du fått? Ge exempel.
10. Vilken relation finns mellan programmen i UR:s utbud och det medieutbud som elever upplever i sin tid utanför skolan? Alltså, vad tyckte eleverna om UR:s program i relation till de som de ser på teve på fritiden? Fick du några reaktioner som du kan erinra dig som pekade på elevernas syn här?
11. Hur ser du som student/blivande lärare respektive elev på användningen av digitala distributionsformer för läresurser (läromedel)? Beskriv dina egna tankar och de eventuella reflektioner du fått från elever.
12. Hur kan teorier om det vidgade textbegreppet relateras till användning av filmmediet i samhällsvetenskapliga ämnen?
13. Lärarhandledning från UR:
  - a. Vilka program som du visat har du använt även den lärarhandledning till som finns?
  - b. På vilket sätt använde du lärarhandledningen?
  - c. Och hur upplevde du att lärarhandledningen påverkade ditt sätt att planera och genomföra undervisningen?